Stockholm 2025-05-31

Jordbruksverket

Växt- och kontrollavdelningen
jordbruksverket@jordbruksverket.se
Dnr 6.1.1-08074/2025

Yttrande

Förslag till Jordbruksverkets växtskyddsstrategi för perioden 2026–2030

Hushållningssällskapens Förbund har beretts möjlighet att yttra sig över Jordbruksverkets förslag kring deras växtskyddsstrategi för perioden 2026–2030. Yttrandet har sammanställts av Anette Bramstorp, David Gottfridsson och Stina Andersson, HIR Skåne AB, i dialog med rådgivare vid Hushållningssällskapen i Sverige.

Sammanfattning

Följande anser vi är bra:

- Målet för det önskade läget samt de fyra insatsområdena som nämns är angelägna och alla i branschen kan ställa sig bakom dessa.
- Ambitionen med framgångsfaktorer är mycket bra men vi ser att de kan behöva finns mer tydligt som aktiviteter under varje prioriterat område.
- Vi noterar den ”Strategiska växtskyddsgruppen” under framgångsfaktorer. På namnet tycker vi det låter vettigt men vi vill lyfta att Jordbruksverket bör plocka in relevant kompetens från branschen för att kunna utveckla växtskyddstrategier som ger rätt effekt. Då skulle denna grupp kunna vara operativ och proaktiv.
- Vi vill särskilt lyfta att det för att nå målen är oerhört viktigt att Jordbruksverket, så som man lyfter under framgångsfaktorer, medverkar till att initiera riktad grundforskning, tillämpad forskning och försöksverksamhet.

Vi saknar följande:

- Växtskyddscentralen har generellt få ansvarspunkter. För oss som rådgivningsverksamhet har deras arbete stor betydelse. Växtskyddscentralen måste få resurser att driva utvecklingen kring framtidens växtskydd.
- Regelförenkling är en mycket viktig målsättning, för att vi ska få rätt fokus i praktiken. Det ska vara lätt att göra rätt.
- Tillgång till växtskyddsmedel och växtskyddsmetoder tycker vi behöver prioriteras upp för att vi ska kunna nå de grundläggande målsättningar som nämns.
  Sverige ska ha en konkurrenskraftig, lönsam och ökande matproduktion.
  Sverige ska nå miljömålen och produktionen ska bli mer resurseffektiv
  Sverige ska ha en god djurhälsa, en god djurvälfärd och ett gott växtskydd.

Synpunkter med motiveringar

Dokumentet har till syfte att fungera som styrning av det interna arbetet kring växtskyddsfrågor inom Jordbruksverket. Jordbruksverket har därför bett om synpunkter kring särskilt följande avsnitt:
- Önskat läge på växtskyddsområdet, sid 6–7.
- Prioriteringar inom de fyra områdena, sid 8–12.

Vi vill dock passa på att även lämna synpunkter några andra avsnitt i dokumentet.

Jordbruksverkets mål för deras kärnuppdrag, sid 5

Avseende den första målsättningen kring att Jordbruksverkets rådgivning ska efterfrågas och ligga i framkant, tänker vi att Jordbruksverket bör tydliggöra vem den huvudsakliga målgruppen är. Vi tänker att det är producenter inom jord- och skogsbruk samt trädgårdsnäringen. Viktigt att ha produktionen i centrum för alla insatser som görs.

Avseende målsättningen kring att Jordbruksverkets regler ska upplevas som enkla att förstå och efterleva vill vi lyfta följande.

- Detta är för våra producenter en mycket viktig målsättning, d.v.s. det ska vara enkelt att göra rätt.

- Vi anser att en målsättning även bör vara att det inför att nya regler tas fram ska finnas grundliga konsekvensutredningar som belyser om reglerna är skäliga i förhållande till målsättningen. Vid en sådan konsekvensutredning är det även viktigt att blicka utanför landet för att se hur reglerna ser ut i andra jämförbara länder. Likaså att samråda med andra myndigheter vars regler kanske tangerar samma område.

- Vi anser att en målsättning även bör vara att befintliga regler vid behov utvärderas efter en tid, eftersom förutsättningar troligen ändras.

Avseende målsättningen om effektiv tillsyn, kontroll och vägledning funderar vi kring om det är ett relevant mål med effektiv vägledning. Vi skulle i stället vilja lyfta vikten av att en vägledning är tydlig. Dels i att ge hjälp till tolkning av regelns syfte och tillämpning i praktiken. Dels i att vägleda kring vad som är små och stora avvikelser, d.v.s. skäligheten i avvikelse kontra konsekvens.

Jordbruksverkets mål för deras gemsamma utveckling, sid 6

Vi vill här särskilt trycka på kompetensförsörjning, då vi anser att det är en nyckelfaktor i arbetet med att nå det önskade läget på växtskyddsområdet.

Önskat läge på växtskyddsområdet, sid 6–7

Vi anser att det är en bra formulerad målsättning, som vi bedömer att vi alla i branschen kan ställa oss bakom.

Vi noterar att Jordbruksverket identifierat fyra områden där insatser ska göras för att nå det önskade läget. Vi håller med om att dessa fyra områden är viktiga. Dock saknar vi ett för våra producenter oerhört viktigt område, tillgång till växtskyddsmedel och växtskyddsmetoder. Kanske är Jordbruksverkets tanke att detta omfattas av beskrivningen för område II. För oss är det dock en stor skillnad i att försöka hantera växtskyddsproblem effektivt med tillgängliga medel och metoder, jämfört med att ha tillgång till effektiva medel och metoder.

Prioriteringar inom de fyra områdena I-IV, sid 6–12

Vi har funderat över de prioriteringar och aktiviteter som listas under respektive område. Vi insåg att de tillägg vi ville göra ofta kopplade an till de framgångsfaktorer som beskrivs på sid 12–13.

Samarbete, kompetens, forskning och försök samt omvärldsbevakning är avgörande för att komma framåt.

I. *Hindrar introduktion, etablering och spridning av växtskadegörare och ogräs samt bidrar till en växtskyddsmässigt säker och enkel handel.*

Det är på detta område viktigt att kunna agera snabbt, helst ligga steget före, samt kunna vidta och rekommendera rätt åtgärder. Vi vill här trycka på vikten av att Jordbruksverket är en synlig aktör nära primärproduktionen, så att man har förutsättningar att samla in erfarenheter och intryck från branschen. Kommunikation med odling och rådgivning bedömer vi som viktigt. Samtidigt är det också viktigt med spetskompetens, och att aktivt söka upp denna.

Vi kan se ett behov av att det i förväg finns en tydlig struktur, där det framgår vem som är ytterst ansvarig, vem som är ansvarig för olika grödor, var kompetensen finns kring olika grödor och olika skadegörare, samt hur man säkerställer att kompetensen upprätthålls över tid. Inte nödvändigtvis att all kompetens finns på Jordbruksverket. Där det inte finns kompetens är det extra viktigt att ha ett arbetssätt och en struktur för att hämta in kunskap externt, till exempel i andra organisationer. Viktigt att det är tydligt för alla.

Här nämns inget om Växtskyddscentralen eller Rådgivningsenheten växtskydd, vilka känns som en given ansvarig på området.

II. *Tillämpar integrerat växtskydd och kan hantera växtskyddsproblem.*

Vi vill lyfta insatser för att säkerställa ***tillgång till effektiva växtskyddsmedel och metoder*** *som den allra viktigaste prioriteringen för att kunna tillämpa integrerat växtskydd och hantera växtskyddsproblem. Utan medel och metoder har producenterna i praktiken inga verktyg, trots att vi hämtat kunskap internationellt.*

Behovet av aktiviteter på detta område anser vi är stort. Särskilt aktiviteter som fokuserar på lösningar. Exempelvis aktiviteter som gör att vi har tillgång till effektiva växtskyddsmedel, utvecklar effektiva metoder, utvecklar odlingssystem som förebygger behov. Samt även tydlig göra för politiker och beslutsfattare om vilka behov produktionen har.

Samverkan med näringen, kunskapsutbyte med ett internationellt nätverk, att initiera tillämpad forskning, försök och implementering av ny kunskap ser vi som viktigt för att ta steg framåt. Ligga i framkant. Kring forskning tänker vi att det är viktigt att tydliggöra områden som är prioriterade, för att lättare kunna samla de resurser som finns.

Vi ser ett behov av att öka kunskapen om enskilda skadegörare och ogräs och effektiva strategier mot dessa, exempelvis genom att sammanställa, uppdatera, komplettera de gamla informationsbladen från SLU eller Växtskyddsinfo, på websidan behöver uppdateras av rådgivningsenheten.

Vi ser att Jordbruksverkets rådgivningsmaterial har potential att få ytterligare mer spridning hos producenter om den görs tillgänglig på ett mer direkt och sökbart sätt, till exempel på en hemsida där man kan sortera rekommendationer utifrån gröda, skadegörare, tidpunkt osv.

Vi ser att Jordbruksverket har en roll i att titta på konsekvenser för olika grödor av de förändringar som sker, exempelvis brist på produkter eller metoder. Samt agera och driva frågor för att inte hamna i den situation vi är idag ex resistensproblematiken och brist på växtskyddsmedel och växtskydds metoder

Rådgivningsenheten växtskydd borde få ett större möjligheter för att ta ansvar för denna punkt.

III. Använder friskt och rent utsäde och friskt växtförökningsmaterial.

Friskt utsäde är en mycket viktig framtidsfråga. Vi anser att Jordbruksverket behöver arbeta med att påverka de kvalitetskrav som finns i nu gällande regelverk. Vi ser att det är en långsiktigt viktig fråga för att undvika problem i framtiden.

Precis som under området integrerat växtskydd ser vi stort behov av aktiviteter som säkrar tillgången till effektiva växtskyddsmetoder. Även här är en nyckelfråga att bygga upp en kunskapsbas genom att samverka, samla kompetens, initierat forskning och försök.

IV. Använder växtskyddsmedel på ett säkert sätt.

Vi vill under detta område lyfta att förenkling är en viktig målsättning, men att det finns flera dimensioner i detta. Om vi tar dokumentation som ett exempel. En del i ett förenklingsarbete är att underlätta för producenterna att dokumentera på rätt sätt. En annan del, som i grunden har än större betydelse, är att kraven kring dokumentation är rimliga och skäliga. Det ska var enkelt och möjligt att göra rätt!

Vi ser att Jordbruksverket har en roll i att vara vägledande kring tolkning av regelverk i förhållande till dess ursprungliga syfte. En dialog med branschen är här viktigt, liksom med andra myndigheter.

Vi vill under denna punkt också lyfta att det var beklagligt att Säkert Växtskydd lades ner, och att Jordbruksverket inte tog möjligheten fullt ut att vara samordnare av att material lever vidare. Säker växtskydd bidrog till mycket bra material med praktisk tillämpning, som under många år underlättat för producenten. Ur vårt perspektiv ser vi Jordbruksverket som en given aktör att förvalta detta vidare, och att man kanske över tid kanske kunnat hitta resurser för att utveckla materialet.

Stockholm 2025-05-31

Bo Selerud

Förbundsdirektör

Hushållningssällskapens Förbund